

Eksamen nr. 1 – B-niveau

- Se video: Intro
- Forbered opgaven
- Se video: Eksamen 1
- Diskuter elevens præstation og giv en karakter
- Se video: Votering
- Konkluder hvad der lægges vægt på

Redaktionen har bestræbt sig på at citere bilagene i hht. god skik og brug. Skulle nogens ophavsret være krænket bedes de kontakte PTV film.

Vi er alle ligeværdige

*Af T.D Lakha Tulku, åndeligt overhoved for 100.000 i Østt Tibet.
Han har en 30-årig filosofi-uddannelse bag sig fra Drepung-klostret i Tibet og universitetet i Varanasi, Indien. Han flygtede fra Tibet i 1959 og har i en lang årrække levet i eksil i Danmark. Lakha Tulku tog initiativet til oprettelsen af Buddhistisk Forum og var foreningens formand i 1995.*

(Fra bladet Buddhistisk Forum 1995.)

Da vi som mennesker i denne verden søger efter fred og harmoni i vores liv, forsøger vi efter bedste evne at slippe af med vores disharmonier og andre forstyrrelser for vores fred. Nogle mennesker forsøger at opnå en midlertidig harmoni ved hjælp af materielle goder og penge. Andre forsøger at opnå en dybere harmoni ved hjælp af deres egen visdom.

Nogle mennesker ønsker at forholde sig til en religion for at finde en dybere harmoni og visdom. De, der således har et forhold til buddhismen, har en grundlæggende praksis, der går ud på at holde sig fri for negative, skadevoldende handlinger og tanker. Derudover kan man også gå ind i en form for praksis ved at give kærlighed og medfølelse til alle levende væsener. Det vil vel at mærke sige: ikke kun til de væsener, der er ligesindede buddhister, men en totalt udiskriminerende kærlighed og medfølelse mellem en selv og alle andre væsener uanset religion, sekt, nationalitet, race og andre forskelligheder. Vi er alle ligeværdige, og ingen ønsker lidelse eller ønsker bevidst selv at forårsage lidelse.

Der er mange forskellige former for diskrimination, uærlighed, selviskhed og ligegyldighed i dette århundrede. Det er fordi vi er så forstyrrede af det materielle, af stress og af mangel på menneskelig kapacitet til at forstå vores dybere mening og længsler. Det forbavser mig ikke, for Buddha har forudsagt, at denne mørke tidsalder ville komme. Buddha forudsagde, at i denne mørke tidsalder vil folk gå imod sandheden, misbruge religionen og være uansvarlige overfor naturen, der vil opstå krig og ufred p.g.a. store og små konflikter. Alt dette forårsager naturkatastrofer, sult og nød etc.

I henhold til buddhistisk filosofi har buddhister et ansvar for at udøve positive gerninger i disse svære tider, Buddha sagde, at de, der i denne mørke tidsalder tager initiativ til at bevare Sandheden og skabe harmoni i verden, vil blive langt højere belønnet med god karma for disse gode gerninger end hvis de samme gode gerninger var ud ført i lette, lyse tider.

Det er meget vigtigt, at vi alle yder vores indsats for at skabe en positiv og kraftfuld kollektiv karma, så vi sammen kan løfte den mørke sky og lade verden træde ind i en ny lys æra. Det er vores menneskelige ansvar.

Religionsrapport

Durkheims Religionsteori

Til min projekt rapport i religion niveau B har jeg valgt at arbejde med den franske sociolog og funktionalist Émile Durkheim. Jeg vil analysere hans teori om religion og forsøge at definere hvad han mener når han bruger begreber som moral, kultur og samfund.

Min problemformulering lyder således:

Hvad mener Durkheim med moral og samfund og kan hans over 100 år gamle teori om religions funktion i samfundet stadig anvendes som et gyldigt religionssociologisk redskab i et vestligt moderne sekulariseret samfund?

Min metode vil være analysen af hans definition af religion samt teorien bag hans definition. Jeg vil også stille hans teori op i mod nogle af de kritikpunkter som han mødte og diskutere hvorvidt der er hold i dem. Slutteligt vil jeg se på Durkheims overordnede teori og vurdere om den stadig er brugbar, især i en moderne vestlig sekulariseret verden.

Af materiale vil jeg både klassiske og fortolkende tekster. Af de klassiske tekster vil jeg bruge selve bogen hvori Durkheim formulerede sin teori, *"The Elementary Form of the Religious Life"* samt uddrag fra både Weber, Luckmann & Berger. Af sekundært, fortolkende materiale, vil jeg bruge en artikel der er skrevet af Hans J. Lundager Jensen (*Professor dr Theol., Aarhus Universitet*) og Steve Lukes Durkheim biografi.

Émile Durkheim er religionssociologiens grundlægger. Religionssociologi er helt overordnet, når man ser på hvad religioner gør og ikke hvad de er. Man kigger på den *funktion* religion har i samfundet og ikke så meget hvordan religionen hænger sammen internt. En vigtig del af religionssociologien er feltarbejde og interviews.

Selve motivet for Durkheims arbejde med religion opstod omkring år 1900, hans tidligere interesse for social regulering førte ham til en teori om at "samfundet måtte være inden i hvert individ", denne teori fik ham til at vende sig mod religion, der på dette tidspunkt stadig repræsenterede et stærkt moralsk værdi-set.

Ifølge Durkheim er religion menneskeskabt, og det indgår i alle sociale sammenhænge og i alle kulturer. Disse sociale fællesskaber der går ud over intimsfæren (som venner og familie), kaldes kulturer og har til fælles at de repræsenterer et normsæt som binder dette fællesskab sammen. Når mennesker i en kultur deler og udfører religiøse handlinger sammen, skaber det en fælles identitet som gør at det får samfundet til bedre at hænge sammen. Samfundets kit, som Durkheim udtrykte det.

De idealer som en religion bygger på er identiske med de idealer som kulturen eller samfundet er bygget på, så ifølge Durkheim, er en religiøs højtidelighed eller ritual en måde at fejre ens egen kultur på. Idealet er ikke nødvendigvis en gud, men det kan også være et totem eller en idé der bliver genstand for idealet og dermed også bliver tilbudt.

En af de afgørende ting når man skal analysere Durkheims syn på religionens funktion må vi først analysere hvad Durkheim mener med religion. Hans definition lyder således:

”En religion er et sammenhørende system af forestillinger og handlinger i forhold til hellige objekter dvs. ting som er skilt ud og forbudt – Forestillinger og handlinger som forener dem, der er medlemmer af det, i et enkelt, moralsk samfund kaldet forsamling (en kirke)”

Det første der umiddelbart virker iøjnefaldende i forhold til andre religionsdefinitioner, er manglen på ordet gud eller en guddommelighed, her er altså tale om en langt bredere forståelse af hvad religion er.

Det næste er definitionen af religion som et sammenhørende system og handlinger i forhold til hellige objekter. Her er der en skelnen mellem det hellige og det profane og de respektive handlinger der knytter sig til dette opdelt system. F.eks. kan dans være noget profant i en kristen kultur, men bestemt noget helligt indenfor sufisme. Så man tillægger visse handlinger særlig betydning, og de forholder sig alle til hinanden indenfor dette system. Systemet ligger i forestillingerne og handlingerne der opdeler objekter i helligt og profant. Denne sfære hvori at genstande går fra at være noget almindeligt til noget helligt er kendetegnet for noget religiøst. Denne sfære repræsenterer myten, det transcendent og det ekstra-ordinære. Det er inden for denne gruppe at der er enighed om at disse, fra en ude-fra synsvinkel, almindelige ting opnår magisk karakter. Et Oblat der symboliserer Jesus legeme, bedekransen etc. det er som gruppe at de får en helt særlig symbolsk betydning, ergo er religion en *fælles* ting. Det får folk til at føle en fælles rus, en *effervescens*.

Til sidst slutter definitionen af med: *”de forestillinger og handlinger som forener dem der er medlemmer af det.. moralsk samfund kaldet forsamling.”* Altså mener Durkheim at der i religion ligger noget forenende i de forestillinger og handlinger som hører ind under system. Der ligger noget mere i forsamlingen end bare en forsamling. Det er en moralsk forsamling, så systemet fordrer et fællesskab af moralsk karakter. Det er meget interessant, da de fleste vil mene at selve samfundet kom før religionen. Men man skal passe på ikke at blande kultur og samfund sammen når man skal analysere Durkheims definition, selvom han aldrig selv klart fik defineret hvad samfund var, må vi gå ud fra at et samfund omfatter en mere permanent gruppe mennesker der er større end hvad der rækker ud fra individets sociale cirkler. Og selvom disse grupper er store så er deres sammenhængskraft meget større end normalt. Store grupper kan sagtens dannes, men ligeså hurtigt opløses, se

bare Occupy Wallstreet bevægelsen, der med *et* opstod og et halvt år senere blev opløst. Det kendetegner ikke et samfund. Det er en gruppe hvis sammenhængskraft går langt ud over individets og familiens levetid. Denne gruppe hænger sammen af *moral* ifølge Durkheim.

Det som syntes at være det svære i at forstå Durkheim er således hvordan at moral og samfund hænger sammen, for det minder ekstremt meget om kultur. Kultur har altid været en del af religionen og vice versa. Religionshistorikeren Mikael Rothstein skrev i sit forord til Politikens håndbog i verdens religioner (2000): "Kultur er ikke altid religion, men religion er altid kultur". Religion indgår som et delelement i en kultur, men er ikke en nødvendighed for en kultur at bestå, ifølge Rothstein. Det ligger heller ikke helt langt fra en Durkheims anskuelse, for han mener at kulturen altid har været der (så længe der har været mennesker), og religionen afspejler den norm eller moral som ligger implicit i kulturen.

Moral, sagde Durkheim, er en ting men dette skal forstås på en dualistisk måde dens spor kan verificeres både i sprog og handlinger, så vi kan konstatere at den eksisterer "fysisk" men den eksisterer også på et langt mere metafysisk plan når vi prøver at implementere den i en kultur, og her gælder der ikke kun en enkelt moral. Vi som individer har mange forskellige moral kodekser som individer indenfor et samfund. Man kan have en høj arbejdsmoral men en lav familiemoral, man kan have forskellige moraler der sagtens kan være i konflikt med hinanden inden for kulturer eller samfund f.eks. som klassekamp.

For Durkheim er moral heller ikke noget biologisk medfødt, og derfor er der heller ikke en naturgiven "rigtig" moral et samfund kan have. Man fødes og adapterer den moral man får både fra det samfund man fødes ind i, men også fra den sociale kreds man fødes ind i. Hans J. Lundager Jensen skriver følgende i sin artikel – Durkheim og den store teori; "*Er samfundet for Durkheim moralen (kulturen), ikke den reelle, gennemsnitlige, mere eller mindre sammenhængende og sam- og modlevende gruppe af individer, Moral, eller altså samfundet rummer en eks- eller implicit normativitet og idealitet, som intet menneske eller ingen gruppe af mennesker kan leve fuldstændigt op til.*" Man har et uopnåeligt moralsk mål som samfund, typisk et ideal. Eksplicit i form af alle de uskrevne regler der forbundet med ens handlinger. Vi kan her, som eksempel, bruge Jesus' radikaliserings af moseloven.

Lundager Jensen fortsætter: "*Til gengæld er det moralske menneske her ikke det menneske der altid agerer i forhold til moralens og kulturens bud. I virkelighedens verden snydes der altid mere eller mindre på vægten. Men det moralske menneske er det der i et eller andet mål anerkender moralens, kulturens myndighed*" Her skal forstås at det ikke er selve handlingen der værdsættes men anerkendelsen af idealet. Og det er her Durkheims teori virkelig bliver dristig. Religion er ikke kun et menneskeskabt fænomen, men religion er selve samfundet der er blevet guddommeliggjort. Moral

er pr. definition ikke religion men vi guddommeliggør vores moral og kultur, ligesom andre kulturer guddommeliggør deres normer og traditioner

Definitonen arbejder, som nævnt i starten af analysen, med brede penselstrøg. Den indeholder et semantisk aspekt (myten) et praktisk (det rituelle) og et socialt (kirken, gruppen eller menigheden) hvilket gør det til et meget fleksibelt begreb at arbejde med. Durkheim mener at individet som sådan ikke har brug for religion men at samfundet overtager religionens rolle.

En af de metoder som Durkheim brugte og som også fylder det meste af *"The Elementary Forms of the Religious Life"* var at studere et "ur-folk" i Australien, for at se om der var nogen forbindelse mellem samfundet på et tidligt stadie og deres religion. Her kom han frem til sin teori om *"Totemet"*. Totemet er det, der gør gruppen eller samfundet specielt. Totemet adskiller sig fra andre grupper og sikrer gruppen en fælles værdi. Noget de kan fejre og værdsætte, noget de kan sætte op på en "piedestal". Totemet behøver ikke at være en genstand eller en menneskelignende guddommelighed, det kan også være en idé men selve *funktionen* er at totemet er yderst værdifuldt for samfundet. Tag f.eks. den amerikanske Bastilledagen eller den danske Grundlovsdag, her er det selve idéen og noget særegent for nationen. Et andet eksempel kan være vores flag, der har religiøse træk. Myten om Dannebrog der faldt ned, ritualet i at tage det ned før kl. 18 ellers *flager man for fanden*, og samtidig er det noget der vækker fællesskabsfølelse hos de fleste. Disse kan alle ses som totemer.

Den kritik som blev brugt mod Durkheim, bestod primært af hans dårlige data samt kritikken der omhandler at fjerner man Gud er der ikke noget at tro på, altså forbindelsen mellem det profane og det hellige ophører.

Den franske etnograf Van Gennep (1873-1957), er mest berømt for hans model af overgangsritualer i bogen *"Rites de Passage"*. Van Gennep kritiserede stærkt Durkheims måde at indsamle data.

Durkheim var nemlig selv ikke i Australien, og Van Gennep mener at dem der indsamlede de data, ikke var kvalificerede nok og beskriver det således som det mest skrøbelige sæt etnografiske data han har set. (Lukes, Steven; E. Durkheim – His Life and Work 1973)

Durkheims metode da han studerede dette "primitive" folk, som han kaldte det, vakte også stor kritik i hans samtid. W.D. Wallis skrev i 1914 en række kritik punkter af Durkheims metode, bl.a. mente han ikke at et primitivt folk nødvendigvis har en primitiv religion, så han havde sagtens have kunnet studere et primitivt folk med en avanceret religion. Et andet kritikpunkt Willis havde var at den stamme han brugte som case, ikke var så primitiv som Durkheim gjorde dem til, og det er også et meget unuanceret syn på et oprindeligt folks kultur han beretter om i hans bog. Durkheims kommer dog også til samme konklusion senere i sin bog, og beskriver totemerne som mere avanceret end først antaget. Sidste kritikpunkt jeg vil tage op er Belots kritik, om hvorvidt om den

bedende ville blive ved med at bede velvidende om, at der ikke var nogen at bede til. Men kritikken er lidt skudt ved siden af her. Da Durkheims teori ikke går ud på, hvorvidt der er en Gud eller ej men selve *funktionen* af religion. Handlingen (at bede) der styrker båndet mellem det profane og det hellige, er jo fint nok for Durkheim, da han mener at det vil styrke samfundet, da handlingen (at bede til Gud) er at tilbede idealet, og slutteligt, at tilbede samfundet.

Durkheim bliver ofte nævnt i samme ombæring som Weber, Webers teori går ud på at protestantismen er nøje skabt til et kapitalistisk samfund og hvor kernebegreber som arbejdsomhed, nøjsomhed, ydmyghed og rationalisme der fulgte med den Lutherske revolution fordrede en kapitalistisk dagsorden. Altså individet i forhold til samfundet og ikke religionen som *samfundets kit*. Noget der binder mennesker, som måske ikke lige umiddelbart har noget at gøre med hinanden sammen.

Durkheims teori og definition er, som det er også vist ovenfor, svært at kategorisere og den berører begrebet religion på en helt anden måde end hvad N.Smarts syv-dimensionelle skema gør eller Webers teori for den sags skyld.

Durkheims teori om religion som samfundets kit, er stadig aktuel i dag. Selvom at f.eks. i Danmark lever i et sekulariseret land, er der stadig en høj grad af religiøsitet. Hans teorier kan anvendes både til at analysere moderne adaptationer af forskellige religioner, såsom euro-islam og vestlig buddhisme, og hvorfor disse virker religioner stadig kan appellere til umiddelbare sekulariserede mennesker, men også forklare vores adfærdsmønstre når det kommer til religiøse højtider.

Med religions-faglige begreber som *civilreligion* hvor at der ikke lige er at gøre med en umiddelbar guddommelighed men et begreb eller en idé, er hans teorier også anvendelige især hvis man overfører totems idéen til f.eks. fan-kultur eller nationalisme.

Litteratur liste:

Durkheim, Émile – The Elementary Forms of the Religious Life, The Internet Archive, 1913

https://archive.org/stream/elementaryformso00durkrich/elementaryformso00durkrich_djvu.txt

Jacobsen, Brian Arly – Hvordan Skelne Mellem Religion og Kultur, Religion.dk, 2008

<http://www.religion.dk/sp%C3%B8rg-om-islam/hvordan-skelne-mellem-religion-og-kultur>

Jensen, Hans J. Lundager; Durkheim – Og Den Store Teori, Systime, Årstal ukendt
(http://pure.au.dk/portal/files/22479872/hlj_durkhem_religion_2005_nr.2.pdf)

Lukes, Steven; Émile Durkheim: His Life and Work. A Historical and Critical Study. Penguin, 1973

Mikkelsen, Poul Storgaard – Religionsportalen, Systime, årstal ukendt
<http://religion.systime.dk/index.php?id=frontpage&cmd=toC>

Motzfeldt, Dorte Thelander; Religion: Teori - Fænomenologi – Metode, Systime, 2010

Viholm, Karsten – Har Mennesket Brug for Religion, Religion.dk, 2009
<http://www.religion.dk/viden/har-mennesket-brug-religion>